

Muujintii Ciise Masiix - Labaad

Magacyada Axdiga

Jeff Pippenger

2023-08-10

Waxaan maqaalladii hore ku daray waxyaalo badan anigoo isku dayaya inaan bilowgii dhigo qodoboo aasaasi ah oo tixraac u noqda. Hadda waxaan isku dayi doonaa inaan si ka sii gaar ah diiradda u saaro mawduuca halkan laga hadlayo. Waad ku mahadsan tihiin samirkiinna.

Bilowgii horeba Ilaah wuxuu ku hawlanaa inuu kordhiyo fahamkeenna ku saabsan cidda uu yahay iyo waxa uu yahay. Shaqadaas gudaheeda wuxuu adeegsaday farsamooyin dhowr ah si uu dadka uga caawiyo inay gartaan wixii isaga laga muujiyey, waxaana farsamooyinkaas ka mid ah adeegsigiisa “magacyo,” kuwaas oo ah magacyada badan ee Ilaah loogu bixiyey Qorniinka dhexdiisa, iyo weliba magacyada la siiyey wakiilladiisa uu doortay. Wuxuu doortaa wakiillo shar iyo wanaagba leh.

Waxa uu sidoo kale u adeegsaday isbeddellada xilliyada maamulka axdiga ee dadkiisa axdiga la doortay si uu u weyneeyo fahamka dabeecaddiisa si tartiib-tartiib ah taariikhda oo dhan. Sidaa darteed, taariikhaha isbeddellada xilliyada maamulka axdiga, siyaalo kala duwan, waxay kaloo ka hadlaan weynaynta runta ku saabsan dabeecaddiisa iyo asalkiisa.

Haddii aynu Muujintii cutubka koowaad u wajahno sidii hordhac iyo fure u ah cutubyada xiga, waxaynu cutubka bilowga ah ka helaynaa xaqiiqooyin gaar ah oo saamaynaya inta kale ee kitaabka. Mid ka mid ah xaqiiqooyinkaas wuxuu la xidhiidhaa cidda uu Ciise Masiix yahay, mana aha oo keliya in Isagu yahay Alfa iyo Oomeega. Haddii xaqiiqo lagu soo bandhigay cutubka koowaad ee Muujintii, hubaal waa xaqiiqo imtixaan ah oo hadda taagan oo quseysa jiilka ugu dambeeya, jiilka ugu dambeeyana waa “jiilka la doortay” ee Butros aqoonsaday.

Mid ka mid ah sifooyinka dabeecadda Masiixa ee aynu baadhaynay waa Masiixa oo bilowga ka aqoonsanaya dhammaadka. Wakhtigii uu Masiixu axdiga la adkeeyey kuwa badan muddo hal toddobaad ah wuxuu u taagan yahay isbeddel maamul-xilliyeed oo axdi ah oo ka yimid Israa’iilka suugaan ahaan ah una gudbay Israa’iilka ruuxiga ah. Isbeddellada maamul-xilliyeedyada ee lagu aqoonsaday Qorniinka, kuwaas oo dhammaantood ka hadlaya korodhka aqoonta ku saabsan dabeecadda iyo jiritaanka Masiixa, waxay ahaayeen Ibraahim, Isxaaq, Yacquub, Yuusuf, Muuse, Masiix, William Miller, iyo boqol iyo afartan iyo afarta kun. Waxaa jira xariiq kale oo isbeddello maamul-xilliyeed ah oo la dul saaray xariiqdaas, kaas oo aqoonsanaya toddoba maamul-xilliyeed oo kaniisadda Ilaah ah, kuwaas oo ay metelaan toddobada kaniisadood ee Muujintii cutubyada labaad iyo saddexaad, laakiin weli kuwaas taaban mayno. Waxaa jiray isbeddel maamul-xilliyeed oo ku saabsan Aadan iyo Xaawo, kaas oo ay metelayeen ka hor dhicitaankoodii iyo ka dib dhicitaankoodii, dabcan sidoo kale waxaa jiray isbeddel maamul-xilliyeed oo ka yimid ka hor daadkii ilaa ka dib daadkii wakhtigii Nuux. Dhammaan xariiqyahani waxay ka qayb qaataan iftiinka aynu la macaamilayno, hase yeeshee hadda waxaynu diiradda saaraynaa dadka la doortay.

Markii Masiixu bilaabay adeeggiisii bilowgii toddobaadka axdiga, waa la baabtiisay.

Ciise markii la baabtiisay ayuu markiiba biyaha ka soo baxay; oo bal eeg, samooyinkii waa u furmeen isaga, markaasuuna arkay Ruuxa Ilaah oo sidii qoolley u soo degaya oo dul joogsaday isaga; oo bal eeg cod samada ka yimid oo leh, Kanu waa Wiilkayga aan jeclahay, kaasoo aan aad ugu faraxsanahay. Matayos 3:16, 17.

Erayadii ugu horraysay ee Ilaah, markii Ciise biyaha ka soo baxay, sidaasna ku bilaabay toddobaadka axdiga, waxay ahaayeen dhawaaqii Aabbaha oo ku sheegay in Ciise yahay Wiilka Ilaah. Haddii aynu fahanno “xeerka xuska ugu horreeya,” xaqiiqadaasu waa mid xoog badan. Haddii aynaan fahmin, sidaas uma sii badna.

Bilowgii Ilaah wuxuu abuuray samada iyo dhulka. Dhulkuna wuxuu ahaa qaabla’aan oo madhan; gudcurkuna wuxuu dul saarnaa oogada moolka. Ruuxa Ilaahna wuxuu dul heehaabayay oogada biyaha. Bilowgii 1:1, 2.

Sida ku qoran Bilowgii, xafladda subkiddu waxay aqoonsanaysaa saddexda Qof ee Ilaahnimada.

Runta ah in Ciise ahaa Wiilka Ilaah, Wiilka Daa’uud, iyo Wiilka Aadanaha ayaa si joogto ah u kicisay culimmadii iyo Farrisiintii muddadii saddexda sano iyo badhka ee xigtay. Ciise si nebiyad ahaan ah ayuu uga beddelay Ciise una beddelay Ciise Masiix markii la baabtiisay. Markii Ciise la baabtiisay, wuxuu noqday “Masiixa,” taas oo macneheedu yahay “kan la subkay” waana erayga “Messiah” ee Cibraaniga ah. Dabcan, Cibraaniyadu waxay filayeen Masiix, waxayna ogaayeen inuu ahaan doono Wiilka Daa’uud. Markii la “subkay” si uu u bilaabo saddexda sano iyo badhka ugu quduusan taariikhda dhulka, wuxuu arkay Ruuxa Quduuska ah oo soo degaya, wuxuuna maqlay Aabbihii oo hadlaya.

Waxa ay ahayd xaflad subkid aad u qoto dheer, taas oo farriintii isaga iyo shuqulkiisa laga dhawaaqay ay ahayd tan ah, “Isagu wuxuu ahaa Wiilka Ilaah.” Waxa Yuhuudda uga sii argagax badnaa ma ahayn oo keliya inuu ahaa Wiilka Ilaah, balse inuu ku doodday, isagoo ah Wiilka Ilaah—inuu dhab ahaantii Ilaah ahaa. Yuhuuddu ma aqbali karin waxa ay u fahmeen sheegasho cay Ilaah ah oo noocaas ah! Dhibaatada Yuhuudda haysata waa dhibaatadii Ibraahim—waayo Ibraahim wuxuu ahaa aabbaha Yuhuudda, aabbaha axdiga, sidoo kalena astaanta iimaanka loo baahan yahay si loogu sii jiro shuruudaha axdiga.

Tusaalaha Ibraahim ee ku saabsan rumaysadka lagama maarmaanka u ah gelitaanka xidhiidh axdiyeed lala yeesho Ilaah waxa ay dalbanaysaa in rumaysadkaaga la tijaabiyo. Tijaabadii Ibraahim, oo caddayn lahayd in rumaysadkiisu dhab yahay iyo in kale, mise uu ahaa malo iyo ismoodsiis, waxay ku dhisnayd muujinta inuu raaci doono hadalka Ilaah—xataa haddii uu u ekaado inuu ka hor imanayo hadalkii Ilaah ee hore. Ibraahim wuu oga in allabariga bini’aadamku yahay dil, iyo inuu ka mid yahay dhaqammada sanam-caabudka ee dadyowgii sanam-caabudka ahaa ee uu markaas dhex degganaa. Culimmadii iyo Farrisiintii waxay taariikhdoodii axdiga ee bilowgeedii ka ogaayeen in Ilaah yahay Ilaah keliya, waxayna sidoo kale ogaayeen in Ciise sheeganayay inuu yahay Ilaah labaad. Waxaa lagu tijaabinayay tijaabadii ugu dambaysay.

Maqal, Israa’iilow: Rabbiga Ilaaheenna ahu waa Rabbi keliya. Sharciga Kunoqoshadiisa 6:4.

Taariikhdiisii uu Muuse ku qoray aayaddii ka horraysay, Ilaah hore ayuu Muuse ugu sheegay in laga bilaabo waqtigaas lagu garan doono magaca Rabbiga, Yehowah. Mar dambe ma uu ahaanayn oo keliya Sayidka Ilaaha Qaadirka ah, laakiin laga bilaabo markaas wixii ka dambeeyey waxaa lagu garan lahaa Yehowah. Isla taariikhdaas uu sii weynaynayo fahamka dabecaddiisa sida ay magacyadiisu u metelaan, wuxuu sidoo kale si adag ugu caddaynayaa reer binu Israa'iil kii hore in Ilaah yahay Ilaah keliya. Maxay ahayd in Yuhuuddii wakhtigii Masiixa ka fikirto?

Markii dambe ee adeeggiisa, markii uu gaadhay heerkii ugu sarreeyey ee Gelitaankii Guusha lahaa ee Yerusaleem, Yuhuuddu mar kale aad bay ula yaabeen in Ciise u oggolaanayo carruurta inay ammaan u qaadaan isaga.

Dadkii badnaa ee hortii socday iyo kuwii daba socdayna way qaylinayeen, iyagoo leh, Hoosanna Wiilka Daa'uud; Waxaa barakaysan kan ku imanaya magaca Rabbiga; Hoosanna meelaha ugu sarreeya. Matayos 21:9.

Erayada gabayga ee waalli geliyey Farrisiintii waxay ahayd qaybta ku aqoonsanaysa Ciise inuu yahay Wiilka Daa'uud, isla markaana ku caddeynaysa in Wiilka Daa'uud uu ahaa magaca Rabbiga. Bilowgii adeeggiisa, gelitaankii guusha lahaa, iyo dabcan iskutallaabta, muranku wuxuu ka mid ahaa kicitaan ku saabsan magaca Ciise.

Markaas wadaaddadii sare ee Yuhuuddu waxay Bilaatos ku yidhaahdeen, Ha qorin, Boqorka Yuhuudda; laakiinse qor in uu yidhi, Anigu waxaan ahay Boqorka Yuhuudda. Yooxanaa 19:21.

Dabcan, asal ahaan waa ay saxnaa lahayd in Bilaatos beddelo qoraalka si uu u yidhaahdo, "Anigu waxaan ahay, Boqorka Yuhuudda," waayo "Anigu waxaan ahay" wuxuu ahaa magaca Ciise marar badan isu sheegay. Dabcan, in caqligaas qaldan loo adeegsado in lagu beddelo Erayga Ilaah, gaar ahaan marka ay tahay qisada iskutallaabta, waa wax aanay dadku marnaba samayn lahayn, sow ma aha? Ciise wuxuu ahaa "Boqorka Yuhuudda," laakiin sidoo kale wuxuu ahaa "Anigu waxaan ahay," sidaas darteed hadalka "Anigu waxaan ahay, Boqorka Yuhuudda" dhinac ka mid ah waa sax, hase yeeshee taas ma aha qodobka.

Bilowgii, intii dhexe oo dhan, ilaa dhammaadka saddexda sano iyo badhka ah, magaciisu wuxuu ahaa meel kicin iyo muran ka taagnaa. Waxaa jira waxyaalo badan oo laga fahmi karo silsiladda magacyada axdiga, laakiin halkan waxaan doonayaa inaan muujiyo in dhammaadkii Israa'iilii qadiimiga ahayd, kaniisaddii Yuhuudda, uu ka dhacay gariir la xidhiidha magaca Masiixa. Isagoo ah Wiilka Daa'uud, wuxuu haystay caddaymaha u qalma inuu noqdo Masiixa; isagoo ah Wiilka Ilaah, (macnaha sidoo kale ah inuu Ilaah yahay) iyo isagoo ah Wiilka Aadanaha, Ciise wuxuu dadka la doortay hor dhigay imtixaan aad u weyn. Sidee buu ninkani u sheegan karay inuu Ilaah yahay isla markaana uu yahay Wiilka Ilaah, iyadoo Muuse bilowgii taariikhdooda axdiga si aad ah u caddeeyey in Ilaah yahay Ilaah keliya?

Haddana taas waxay ahayd ujeeddadii Masiixu ugu dhex socday dadka. Ilaah baa ku jiray Isaga isagoo dadka naftiisa kula heshiisiinaya, taasna wuxuu ku samaynayay isaga oo dadka u oggolaanaya inay arkaan Ciise, kii si cad oo toos ah u baray in, haddii aad Isaga

aragteen—Aabbaha waad aragteen. Taariikh-dani waxay ka dhigan tahay dhammaadkii Israa’iilkii suugga ahaa sida dadkii Ilaah doortay, bilowgiisana waxaa jiray muran si weyn u taagnaa oo ku saabsanaa cidda Ilaah yahay iyo waxa uu yahay.

Fircoonna wuxuu yidhi, Waa kuma Rabbigu, aan codkiisa u addeeco oo aan reer binu Israa’iil sii daayo? Rabbiga garan maayo, reer binu Israa’iilna sii dayn maayo. Baxniintii 5:2.

Fircoon ma muujinayo oo keliya astaanta caasinimada cawaanimada ah ee ka gees ah aqoonta Ilaah, laakiin wuxuu kaloo muujinayaa fahamkii Masaarida ee ku saabsanaa Ilaaha Ibraahim. Oo Rabbigu marar badan ayuu sheegay in falimihiisii yaabka badnaa ee Masar ka dhacay ay ahaayeen si ay dadku u ogaadaan cidda uu yahay. Taariikhda bilowgii Israa’iilkii dhabta ahaa ahaan dadkii Ilaah doortay waxay astaan u tahay dhammaadka.

Labada taariikhoodba waxaa ka jira faham-la’aan ku saabsan cidda iyo waxa Ilaah yahay, taas oo ku xiran magacyadiisa kala duwan; hase yeeshee waxa ka sii muhiimsan ee aynu halkan ka fiirsanaynaa waa in taariikhda Masiixa ee dhammaadka Israa’iil ahaan dadkii la doortay ay muujinayso in sabab asaasi ah oo Yuhuuddu ugu turunturoodeen aqbalidda Masiixooda ay ahayd in ay ogaayeen in Erayga Ilaah bilowgii taariikhda axdigooda ku caddeeyey in Isagu yahay Ilaah keliya. Bal waa sidee qas weyn!

Markaas dabadeedna kuma ay dhicin inay su’aal dambe haba yaraatee weyddiiyaan. Oo wuxuu ku yidhi iyagii, Sidee bay u yidhaahdaan in Masiixu yahay wiilka Daa’uud? Oo Daa’uud qudhiisuba wuxuu ku leeyahay kitaabka Sabuurrada, Rabbigu wuxuu Rabbigay ku yidhi, Midigtayda fadhiiso, ilaa aan cadaawayaashaada ka dhigo meeshaad cagaha saarto. Haddaba Daa’uud wuxuu ugu yeedhaa Rabbi, sidee haddaba ku noqon karaa wiilkiisa? Luukos 20:40–44.

Tani waa muddadii ugu dambaysay ee su’aal iyo jawaab u ahayd Yuhuudda, waayo is-dhaafsigaas dabadeed, “mar dambe kuma ay dhiirran inay wax su’aal ah weyddiiyaan.” Isagu wuxuu hadda ka hor ka jawaabay su’aashii ugu dambaysay ee adeeggiisa ku saabsanayd guriga lumay (oo had iyo goor guriga lumay ayaa ku jira qisada nebinnimada), dabadeedna wuxuu soo qaaday mawduuca magiciisa ah “Wiilka Daa’uud,” sidaas darteedna ah Masiixa. Intii lagu jiray saddexda sano iyo badhka ah oo dhan, muranku wuxuu ka koobnaa magacyadiisa kala duwan, kuwaas oo matala dabecaddiisa iyo jiritaankiisa. Magiciisa waxaa lagu xusaa bilowga, marka baabtiiskiisa, dabadeedna is-dhexgalkiisii ugu dambeeyey ee guriga lumay markii gelitaankii guusha lahaa iyo iskutallaabta, iyo weliba meelo kale oo ka mid ah Injiillada.

Farrisiintii ayaa ku soo ururay Ciise agtiisa, intuu uga jawaabayay su’aashii qoraagii. Markaas ayuu u jeestay oo su’aal ku weyddiiyey: “Maxaad Masiixa ka qabtaan? Wiilki kuma ayuu yahay?” Su’aashan waxaa loogu talagalay in lagu tijaabiyo rumaysadkooda ku saabsan Masiixa,—in la muujiyo inay isaga u haysteen nin keliya mise Wiilka Ilaah. Codad is-raacsan ayaa ku jawaabay, “Wiilka Daa’uud.” Tanu waxay ahayd magaca ay waxsii sheegyadu Masiixa siiyeen. Goortii Ciise ilaahnimadiisa ku muujiyey mucjisooyinkiisii xoogga badnaa, markuu bogsiiyey bukaanka oo kuwii dhintayna sara kiciyey, dadku dhexdooda ayay isku weyddiiyeen, “Miyanu kanu ahayn Wiilka Daa’uud?” Naagtii reer Suur-Finiqe,

Bartiimayoskii indhaha la'aa, iyo kuwo kale oo badanba waxay ugu qayliyeen gargaar, “Ti naxariiso, Rabbiiyow, Wiilka Daa’uudow.” Matayos 15:22. Intuu Yeruusaalem fuulaya gelayey waxaa lagu soo dhoweeyey qaylo farxadeed, “Hosanna Wiilka Daa’uud; waxaa barakaysan Kan ku imanaya magaca Rabbiga.” Matayos 21:9. Oo carruurtii yaryarayd ee macbudka joogtayna maalintaas ayay ku celceliyeen ammaan farxadeedkaas. Laakiin kuwo badan oo Ciise ugu yeedhay Wiilka Daa’uud ma ay aqoonsan ilaahnimadiisa. Ma ay garanayn in Wiilka Daa’uud uu sidoo kale ahaa Wiilka Ilaah.

Isagoo ka jawaabaya hadalkii ahaa in Masiixu yahay Wiilka Daa’uud, Ciise wuxuu yidhi, “Sidee haddaba Daa’uud, isagoo Ruuxa ku hadlaya [Ruuxa Waxyiga ee xagga Ilaah ka yimid], ugu yeedhaa Isaga Rabbiga, isagoo leh, Rabbigu wuxuu Rabbigayga ku yidhi, Midigtayda fadhiiso, ilaa aan cadaawayaashaada cagahaaga hoostooda ka yeelo? Haddaba haddii Daa’uud ugu yeedho Isaga Rabbiga, sidee buu u noqon karaa wiilkiisa? Ninna erayna ugama uu jawaabi karin, oo maalintaas wixii ka dambeeyeyna ninna kuma uu dhicin inuu mar dambe su’aalo weydiiyo.” *The Desire of Ages*, 609.

Subkidnimadiisii Masiixa iyo la macaamilkiisii ugu dambeeyey ee kuwii uu u yimid inuu badbaadiyo waxay ku saabsanaayeen ilaahnimadiisa, astaanta magacyadiisa, iyo dabcan qaanuunka xusitaanka ugu horreeya. Ciise wuxuu ku soo afjarayaa hawshiisii tooska ahayd ee Yuhuudda isaga oo adeegsanaya taariikhda Daa’uudkii dhabta ahaa si uu wax uga baro Daa’uudka ruuxiga ah. Maxaa Daa’uud uga faalloon lahaa marka Rabbigu Rabbiga ku yidhaahdo inuu carshiga kula fadhiisto? Maxaa yeelay boqor Daa’uud bilowga wuxuu matalaa Boqorka Daa’uud ee ruuxiga ah dhammaadka. Sida keliya ee si sax ah loogu fahmi karo hadalkii ugu dambeeyey ee Ciise uu kula hadlay gurigii lunsanaa waxay ahayd in la awoodo in la dabaqo qaanuunka xusitaanka ugu horreeya, taas oo aan la samayn karin haddii aan la garanayn qaanuunka.

Hadalka ugu dambeeya ee uu u jeediyey gurigii lumay wuxuu u baahnaa in la fahmo xeerka sheegidda ugu horraysa si loo garto. Ciise wuxuu adeegsaday Daa’uud iyo wiilka Daa’uud si uu runta ugu soo bandhigo gurigii lumay hadalkiisii ugu dambeeyey. Iyagu dabadeed waxay ahaayeen gurigii Daa’uud. Sidaas daraaddeed Ciise wuxuu qaatay aabbaha (Daa’uud) oo u jeediyey (Wiilka Daa’uud), sidoo kalena wuxuu qaatay wiilka (Daa’uud) oo u jeediyey aabbihii (Daa’uud). Wuxuu Aabbaha u jeediyey ilmaha, sida farriinta Eliyaah loo sii sheegay inay yeeli doonto “maalmaha ugu dambeeya.” Taasu waxay ahayd farriintiisii ugu dambaysay ee uu u diray reer binu Israa’iilkii qadiimiga ahaa ee dhabta ahaa, waxayna ahayd farriin Eliyaah, waayo waxay ku dhisnayd xeerka sheegidda ugu horraysa. Sidaas awgeed xeerka sheegidda ugu horraysa wuxuu kaloo caddaynayaa farriinta Ciise inay tahay farriin Eliyaah oo ku salaysan xeerkaas laftiisa. Xeerka sheegidda ugu horraysa wuxuu dalbanayaa in haddii farriintii Eliyaah ee Yooxanaa Baabtiisaha ay ahayd tii ugu horraysay ee farriinta digniinta ugu dambaysa loo diray gurigii lumay ee Israa’iil, markaas farriinta ugu dambaysa ee la siiyeyna ay sidoo kale ahaan lahayd farriinta Eliyaah. Oo sidaasay ahayd...

Marka waxaas oo dhan la yidhi, haddana waxaan ka soo saarayaa qodob ku salaysan xeerka sheegidda ugu horraysa—Alfa iyo Omega. Bilowgii reer binu Israa’iil hore waxaa ka jiray muran ku saabsan fahamka cidda Ilaah yahay iyo waxa Ilaah yahay, kaas oo astaan u ahaa isla murankaas ka jiray dhammaadkii reer binu Israa’iil hore. Dhammaadkii reer binu Israa’iil hore, shaqadii

Masiixu waxa ka mid ahayd inuu beyddii Israa'iil ee luntay baro cidda Ilaah yahay iyo waxa Ilaah yahay. Taariikhda dhammaadka waxaa jiray iska-caabin ka dhan ah Masiixa oo ku dhisnayd run asalka ah oo la aasaasay bilowgii. Israa'iilka ruuxiga ah ee casriga ahi taariikhdooda waxay yeelan doontaa isla sifooyinkaas nebiyadeed.

Bilowgii Adventism-ka, taariikh-yahannadu waxay inoo sheegaan in Milleriyiintu inta badan ka koobnaayeen laba urur Masiixi ah; Methodist iyo Christian Connection. Caqiidada asaasiga ah ee Methodism-ku waxay ku dhisnayd ku-noolaanshaha hab-nololeedka Masiixiga ah ee saxda ah. Iyagu waxay haysteen "habka." Caqiidada asaasiga ah ee Christian Connection-na waxaa lagu soo koobi karaa diidmada ay ka qabeen caqiidada Kaatooligga ee saddex-midnimada.

Intii cilmi-baaristaydu gaadhsiisnayd, ku dhowaad dhammaan hoggaankii Millerites-ku waxay haysteen caqiidadaas Christian Connection. Waxaa jira laamo badan oo ka tirsan Seventh-day Adventist Reform Movement (SDARM) oo weli ku dheggaan kana faafiya fahamkii asalka ahaa ee Millerites ee "anti-trinitarianism." Dhibaato adag (iyo isha muranka ee hadda taagan) ee haysata kuwa xajista fahamkii hormuudka waxay ahayd welina ahaan doontaa tan: sidee looga jawaabaa tuducyada badan ee kala duwan ee Sister White si toos ah uga soo horjeeddo mowqifka caqiido ee ay haystaan oo ay faafiyaan?

"Waxaa lay faray inaan idhaahdo, Fikradaha kuwa baadhaya aragtiyo cilmiyeed oo horumarsan lama aamini karo. Sawirro noocan oo kale ah ayaa la bixiyey: 'Aabbuhu waa sida iftiinka aan la arki karin; Wiilkuna waa sida iftiinka qaab jidheed yeeshay; Ruuxuna waa iftiinka meel walba ku faafay.' 'Aabbuhu waa sida sayaxa, uumi aan la arki karin; Wiilkuna waa sida sayaxa oo lagu ururiyey qaab qurux badan; Ruuxuna waa sida sayaxa ku dhacay meesha noloshu ku taal.' Sawir kale: 'Aabbuhu waa sida uumiga aan la arki karin; Wiilkuna waa sida daruurta culus ee cawlan; Ruuxuna waa roobka da'ay oo ku shaqaynaya awood wax cusub soo celisa.'"

"Dhammaan sawirradaas ruuxaaniga ahu waa wax aan jirin oo keliya. Waa kuwo aan kaammilnayn, oo aan run ahayn. Waxay daciifiyaan oo yareeyaan Weynaanta aan wax ekaansho dhuleed ahi lala barbar dhigi karin. Ilaah laguma barbar dhigi karo waxyaalaha ay gacmihiisu sameeyeen. Kuwanu waa waxyaalo dhuleed oo keliya, kuwaas oo ku hoos jira inkaarta Ilaah sababta dembiyada aadanaha. Aabbaha laguma sifayn karo waxyaalaha dhulka. Aabbuhu waa buuxnaanta Ilaahnimo oo dhan oo jidh ahaan u taagan, waana ka qarsoon yahay aragga dadka dhimashada leh."

"Wiilku waa buuxnaanta Ilaahnimada oo dhan oo la muujiyey. Erayga Ilaah wuxuu ku dhawaaqaa inuu yahay 'ekaanta qumman ee shakhsiyaddiisa.' 'Waayo, Ilaah intuu dunida jeclaaday ayuu siiyey Wiilkiisa keliya ee dhashay, in ku alla kii rumaysta isaga uusan lumin, laakiinse uu helo nolosha weligeed ah.' Halkan waxaa lagu muujiyey shakhsiyadda Aabbaha."

"Gargaarihii uu Masiixu ballanqaaday inuu soo diri doono ka dib markii uu samada u baxay, waa Ruuxa oo leh buuxnaanta oo dhan ee Ilaahnimada, isaga oo muujinaya xoogga nimcada rabbaaniga ah dhammaan kuwa Masiixa u aqbala oo u rumaysta inuu yahay Badbaadiye shakhsi ah. Waxaa jira saddex qof oo nool oo ka tirsan saddexleyda jannada; magaca saddexdan awoodood ee waaweyn — Aabbaha, Wiilka, iyo Ruuxa Quduuska ah — ayaa lagu

baabtiisaa kuwa Masiixa ku aqbala rumaysad nool, awoodahaasina way la shaqayn doonaan kuwa addeeca ee jannada ka tirsan dadaalladooda ay ugu jiraan inay ku noolaadaan nolosha cusub ee ku jirta Masiixa.” Special Testimonies, Series B, number 7, 62, 63.

Qoraalku wuxuu tilmaamayaa “fikradaha kuwa” ku qeexayay Aabbaha, Wiilka, iyo Ruuxa iyaga oo adeegsanaya “waxyaalaha dhulka.” Dabadeedna waxay tidhaahdaa, “Aabbaha laguma tilmaami karo waxyaalaha dhulka.” U fiirso laba qodob oo ay sheegtay, in kasta oo midkood u ekaan karo is-khilaaf. Waxay tilmaamaysaa sharaxaad been ah oo Ilaahnimada ah oo, haddii aad sidaas u dhigi lahayd, aqoonsanaysa saddex ilaah. Waa sharaxaad been ah oo Ilaahnimada ku saabsan, hase yeeshee wax faallo ah kama bixinayso xaqiiqda ah in qeexiddaas beenta ah ee Ilaahnimadu ay sidoo kale khaldan tahay sababta oo ah waxay ku leedahay tirada ilaahyada ee Ilaahnimada tiro qaldan.

Sidoo kale ogow inay tidhaahdo waxyaalaha dhulka lagama isticmaali karo in lagu qeexo Aabbaha. Haddaba isla hadalkaas gudaheeda, iyadu qudheedu waxay adeegsanaysaa waxyaalaha dhulka. Waa aadanaha kuwa carruur, hooyooyin, aabbayaal, eedooyin, iyo ilma-adeerro leh. Ciise na wuxuu inoo sheegay in samada iyo dhulka cusub ee la sameeyey aan mar dambe guur ka jiri doonin, waayo waxaynu la mid ahaan doonnaa malaa’igaha. Malaa’ig lab iyo dheddig ah ma jiraan. Erayada ay dadka bani’adamku adeegsadaan ee qeexa xidhiidhadooda ay midba midka kale la leeyihiin, Ilaah baa u isticmaalay inuu inagu baro dabeecaddiisa iyo sifadiisa; hase ahaatee, xataa “waxyaalaha dhulka” ee waxyigu u adeegsaday inuu dadka ku baro dabeecadda iyo sifada Ilaah waa kuwo aan kaamil ahayn.

Waxaa naloo sheegay in, “Ay jiraan saddex qof oo nool oo ka tirsan saddexleyda jannada” ... “Aabbaha, Wiilka, iyo Ruuxa Quduuska ah.” Waa karaahiyo in saddexdan qof lagu xiro dareenno ruuxiisteed oo dhuleed, hase yeeshee karaahiyo ma aha in “magaca saddexdan awoodood oo waaweyn” lagu lifaaqo qeexidda kitaabiga ah ee Ilaahnimada.

Nebiyaddu waxay tidhaahdaa “magaca” saddexda quwadood ee waaweyn ee ka kooban Ilaahnimada waa Aabbaha, Wiilka, iyo Ruuxa Quduuska ah. Sida run kasta oo Kitaabiga ah, marka la isu keeno sadar ka sarreeya sadar, markhaatiga dhammaystiran waa inuu ka koobnaadaa calaamad kasta oo jidka ah oo la muujiyey. Markhaatiyada nebiyada waa in la isu geeyaa. Daanyeel wuxuu Masiixa siiyey magaca Palmoni (iyo magacyo kale oo badan, laakiin tani waa tusaale keliya). Yooxanaa wuxuu ugu yeedhaa Alfa iyo Oomega, Muusena wuxuu ugu yeedhaa Yehowah. Sida ay qabto Ellen White, magiciisu waa Aabbaha, Wiilka, iyo Ruuxa Quduuska ah.

“Shaydaanku wuxuu... si joogto ah u soo gelinayaa waxa been-abuurka ah—inuu dadka ka kaxeeyo runta. Khiyaanada ugu dambaysa ee Shaydaanku waxay ahaan doontaa inuu waxba ka dhigo markhaatifurka Ruuxa Ilaah. ‘Meesha aan waxyi jirin, dadku way halligmaan’ (Maahmaahyadii 29:18). Shaydaanku si xeeladaysan buu u shaqayn doonaa, siyaalo kala duwan iyo adeegyo kala duwanba, si uu u wiiqo kalsoonida dadka hadhay ee Ilaah ku qabaan markhaatifurka runta ah.”

“Waxaa kici doona nacayb ka dhan ah Markhaatifurrooyinka oo ah mid shaydaani ah. Hawlaha Shaydaanku waxay ahaan doonaan inuu ruuxo oo qalqal geliyo rumaysadka kaniisadaha ee

iyaga ku saabsan, sababtan aawadeed: Shaydaanku ma heli karo jid sidaas u bannaan oo cad oo uu khiyaanooyinkiisa ku soo geliyo oo nafaha ugu xidhxidho dhalanteedyadiisa haddii digniinaha iyo canaanaha iyo talooyinka Ruuxa Ilaah la maqlo oo la tixgeliyo.” Selected Messages, book 1, 48.

Qodob gaaban oo dhinac ah oo laga xuso tuducan. Yooxanaa waxaa loo masaafuriyey Batmos erayga Ilaah aawadiis iyo markhaatiga Ciise aawadiis. Waxaa jira laba dhagaystayaal oo bartilmaameed u ah fariinta malaa’igta saddexaad: kuwa ka baxsan Adventism-ka iyo kuwa ku jira Adventism-ka. Yooxanaa wuxuu matalaa qof Adventist ah oo aan dunidu oo keliya u silcin addeeciddiisa Kitaabka Quduuska ah aawadeed, laakiin sidoo kale loo silciyo addeeciddiisa qoraallada Ruuxa Wax sii sheegidda. Silcinta lagu jeediyo Ruuxa Wax sii sheegidda waxay ka timaaddaa gudaha, ee kama timaaddo dibadda.

Bilowgii Israa’iilkii hore, afar boqol oo sannadood dabadeed oo ay Masar joogeen, kuwii la doonayay inay noqdaan dadka axdiga la doortay mar dambe ma ay dhawrin Sabtida. Ma ay aqoon dabeecadda ama dabciga Masiixa. Waxay ku dheggenaayeen fahamyo qaldan oo ku saabsan Ilaah kuwaas oo ay ku dhex barteen addoonsigii. Tobankii belaayo; samatabbixintii Badda Cas; maannadii samada; meesha quduuska ah iyo dhammaan agabkeedii; xafladihii quduuska ahaa; barxadda, meesha quduuska ah iyo Quduuska ugu Quduusan; sharciga Ilaah; Dhagaxii iyaga daba socday; biyihii ka soo baxay Dhagaxii iyaga daba socday, iyo xataa maskii tiirka saarnaa—waxaas oo dhammu waxaa loogu talagalay in lagu kordhiyo aqoonta Ilaah ee ku jirta dadkiisa la doortay. Waxay ahayd waxbarasho tartiib-tartiib u socotay. Waxbarashadaas tartiib-tartiibka ahna way sii socotay ilaa culimmadii qorniinku “aanay mar dambe ku dhicin inay su’aal kale weydiyaan,” dabadeedna Isagu wuxuu magacaabay mowduucii ugu dambeeyay ee ay kala hadli lahaayeen isaga dood furan, kaasoo la xidhiidhay magaca Daa’uud iyo cidda iyo waxa Masiixu yahay.

Bilowgii Israa’iilkii ruuxiga ahaa ee casriga ah, ka dib 1260 sannadood oo Baabuloon ruuxi ah lagu jiray, kuwii loo qoondeeyey inay noqdaan dadka axdiga la doortay mar dambe ma ay xajinayn Sabtida. Ma ay garanayn dabeecadda ama asalka Masiixa. Waxay ku dheggenaayeen fahammo qaldan oo ku saabsan Ilaah oo ay ku qaateen intii ay maxaabiista ku jireen. Taariikhda Adventism-ka, iyada oo leh dhammaan astaamaheedii jidka, riddooyinkeedii, tanaasulladeedii, iyo halgamadeeda gudaha, waxay gaadhay heer sannadihii 1880-meeyadii ah markii la daabacay The Desire of Ages. Waxaa buuggaas gudaheeda, bogga 671, lagu keydiyey faham ku saabsan Ilaahnimada oo aad uga sii horumaray fahamkii ka yimid qarnigii siddeed iyo tobnaad.

Israa’iiltii hore dhammaadkeedii waxaa ka jiray muran ka dhashay faham xaddidan oo Ilaahnimada ku saabsan, kaas oo ku dhisnaa faham ay ka soo qaateen taariikhdoodii bilowga ahayd. Markhaatiga Ciise wuxuu leeyahay, ha noqdo Aabbaha, Wiilka ama Ruuxa Quduuska ah, dhammaantood waa “buuxnaanta Ilaahnimada oo jidh ahaan u deggan” (Kolosay 2:9). Markhaatiga Kitaabku wuxuu leeyahay, “Maqal, Israa’iilow, Rabbiga Ilaaheenna ahu waa Rabbi keliya” (Sharciga Kunoqoshadiisa 6:4).

Israa’iilka casriga ahi waxay haystaan fikrado kala duwan oo ku saabsan Ilaahnimada, mid keliya ayaana sax ah. Dhammaadka Israa’iilka casriga ah, Ilaah wuxuu dhammaystiri doonaa hawsha

muujinta dabeecaddiisa, isaga oo sidaas samaynaya inta wakhtiga imtixaanku weli sii jiro. Taasu waa wixii uu u sameeyey Yuhuudda, isaguna marna isma beddelo. Waa hubaal in aynu sii wadi doonno koritaanka fahamkeenna ku saabsan dabiicadda iyo dabeecadda Ilaah weligeed oo dhan, laakiin waxaa jiray sadar runta ah oo ula kac ah oo nebiyadeed oo muujinaya dadaallada Ilaah ee uu dadkiisa iskaga barayo naftiisa, taariikhdaasina waa qayb ka mid ah waxbaridda uu hadda doonayo inuu baro; macluumaadka laga helo ereyga nebiyadeed ee ku saabsan habkaas waxbarasho ayaana tilmaamaya dhammaadka doodda oo u dhigma xidhitaanka wakhtiga imtixaanka.

“Masiixu waa Wiilka Ilaah ee jiray ka hor wax walba, kana jira naftiisa qudheeda... Markuu ka hadlayo jiritaankiisii ka horreeyey, Masiixu maskaxda ayuu dib ugu celiyaa qarniyo aan taariikh lahayn. Wuxuu inoo xaqiijinayaa in aanay weligeed jirin waqti uu isagu ka maqnaa wehelnimada dhow ee Ilaaha daa’imka ah. Kii codkiisa ay Yuhuuddu markaas dhegaysanayeen wuxuu Ilaah la jiray sidii mid isaga lala koriyey.” Signs of the Times, August 29, 1900.

“Wuxuu Ilaah la simanaa, aan xad lahayn oo wax walba kara... Isagu waa Wiilka weligiis jira, oo iskiis u jira.

“In kasta oo Erayga Ilaah ka hadlo bini’aadannimada Masiixa intii uu dhulkan joogay, haddana si cad oo go’aan leh ayuu uga hadlaa jiritaankiisii ka horreeyey. Eraygu wuxuu jiray isagoo ah noole rabbaani ah, sida Wiilka Ilaah oo weligiis jira, isagoo ku jira midnimo iyo isku-jir la leh Aabbihiis. Weligiis iyo weligiisba wuxuu ahaa Dhexdhexaadiyaha axdiga, kan ay quruumaha dunida oo dhammu, Yuhuud iyo Gariigba, haddii ay aqbalaan isaga, ku barakoobi lahaayeen. ‘Bilowgii Eraygu waa jiray, Erayguna Ilaah buu la jiray, Erayguna Ilaah buu ahaa.’ Ka hor intaan dad ama malaa’ig la abuurin, Eraygu Ilaah buu la jiray, oo Ilaah buu ahaa.” Review and Herald, April 5, 1906.

Qaybta ay soo xiganayso waxay ka timid erayadii ugu horreeyey ee Yooxanaa.

Bilowgii waxaa jiray Erayga, Erayguna wuxuu la jiray Ilaah, Erayguna wuxuu ahaa Ilaah. Isagu bilowgii wuxuu la jiray Ilaah. Wax walba waxaa lagu sameeyey isaga; isaga la’aantiisna lama samayn wax la sameeyey oo dhan. Yooxanaa 1:1–3.

Bilowgii hore waxaa jiray ugu yaraan laba Ilaah, waayo Yooxanaa wuxuu haddaba yidhi, “Ereyguna wuxuu ahaa Ilaah, Ilaahna wuu la jiray.” Aayadda koowaad ee Bilowgii, erayga Cibraaniga ah ee “Elohim” waxaa loo tarjumay Ilaah. Marar badan Erayga Ilaah dhexdiisa “Elohim” waxaa lagu meeleyaa qaab naxweeed oo lagu aqoonsado Ilaah keli ah, hase ahaatee haddana waa jamac. Yooxanaa wuxuu meesha ka saarayaa suuragalnimada ah in “Elohim” ee aayadda ku jirta loo qaato Ilaah keli ah markuu arrinkan ka keenay markhaatigiisii labaad. Markhaatigiisu wuxuu caddeynayaa inay jiraan ugu yaraan laba Ilaah.

Waxa ka sii dhib badan kuwa ka soo horjeeda Saddexmidnimada ee ku andacooda inay ilaaliyaan Ruuxa Waxsii sheegidda ayaa ah in bilowgii “Ruuxa Ilaah ku dul dhaqaaqayay biyaha dushooda.” “Ruuxa” ku dul dhaqaaqayay biyaha ma Aabbaha buu ahaa mise Wiilka, mise wuxuu ahaa qofka saddexaad ee saddexleyda jannada sida Sister White ugu tilmaantay Isaga? Saddexda aayadood ee

ugu horreeya ee Yooxanaa ee Injiilkiisa waxaa raaca erayadan.

Isaga waxaa ku jiray nolol; noloshuna waxay ahayd nuurka dadka. Nuurkuna wuxuu ka ifayaa gudcurka; gudcurkuna ma uu garan. Yooxanaa 1:4, 5.

Tixraaca iftiinka iyo mugdigu waxay si buuxda ula waafaqsan tahay bilowga Bilowgii oo leh.

Ilaahna wuxuu yidhi, Iftiin ha ahaado; iftiin baana jiray. Oo Ilaahna wuxuu arkay iftiinka inuu wanaagsan yahay; Ilaahna iftiinkii ayuu ka soocay gudcurkii. Bilowgii 1:3, 4.

Waxaan mar dhow ku soo noqon doonnaa labadan tuduc ee isbarbar socda ee ku saabsan iftiinka ah mowduuca ku jira qisada abuurista ee xigta hordhaca Ilaahnimada ka dambeeya. Bilowgii, runta ugu horraysa ee laga hadlo waa qaab-dhismeedka ama dabecadda Ilaahnimada. Hase yeeshee, tuducu halkaas kuma joogsanayo ilaa cutubka labaad aayadda saddexaad, halkaas oo aynu ka helayno in saddexda eray ee ugu dambeeya ee qisada abuuristu ay ku bilaabmaan saddexda xaraf ee Cibraaniga ah ee marka la isu geeyo sameeya erayga loo turjumay “run.”

Bilowga qisada abuurista waxa ay soo bandhigaysaa Ilaahnimada, dabadeedna waxa ay qeexaysaa awoodda wax-abuurka ee Eraygiisa, ugu dambayntiina waxa ay ku soo gabagabaynaysaa tuducaas saxcex rabbaani ah oo matalaya runta, farriinta malaa’igta saddexaad, iyo magaca Ilaah sida ay u metelaan Alfa iyo Oomeega.

Oo maalintii toddobaadna Ilaah wuxuu dhammeeyey shuqulkiisii uu sameeyey; oo maalintii toddobaad ayuu ka nastay shuqulkiisii oo dhan oo uu sameeyey. Ilaahna maalintii toddobaad ayuu barakeeyey, oo quduus ka dhigay; maxaa yeelay, maalintaas ayuu ka nastay shuqulkiisii oo dhan oo Ilaah abuuray oo sameeyey. Bilowgii 2:2, 3.

Dhammaadka runihii ugu horreeyey ee lagu baray Erayga Ilaah waa gunaanadka ugu sarreeya ee tuducaas. Wuxuu ku dhammaadaa saddexda eray ee ah “Ilaah,” “abuuray,” iyo “sameeyey,” sidaas awgeedna wuxuu adkaynayaa bilowga tuduca, hase ahaatee si la mid ahna wuxuu carrabka ku adkaynayaa Sabtida maalinta toddobaad. Sabtidu dabcan waa astaanta abuurista iyo calaamadda u dhexaysa Ilaah iyo dadkiisa uu doortay. “Runta” waxaa lagu metelaa saddexda xaraf ee ka bilaabma mid kasta oo ka mid ah saddexdaas eray ee ugu dambeeya ee abuurista. Markhaatifurka ayaa adkaynaya sida ay runta Sabtidu u tahay mid culus oo muhiim u ah, laakiin si la mid ah oo qoto dheer ayaa ah in saddexdaas xaraf ay sidoo kale metelaan saddexda tallaabo ee farriimaha malaa’igta koowaad, labaad, iyo saddexaad. Sidaas darteed, isla tuduca ugu horreeya ee Kitaabka Quduuska ah, Sabtida oo ah calaamadda awoodda abuurista ee Ilaah ayaa sidoo kale lagu aqoonsanayaa inay tahay arrinta imtixaanka ah ee wakhtiga dhammaadka. Buugga ugu dambeeya ee Kitaabka Quduuska ahi wuxuu bixiyaa markhaati saddexaad oo la socda markhaatifurka Yooxanaa ee Injiilkiisa.

Yooxanaa wuxuu u qorayaa toddobada kiniisadood ee Aasiya ku yaal: Nimco iyo nabad ha idinka timaaddeen kan jira, kii jiray, oo iman doona; iyo xagga toddobada Ruux ee carshigiisa hortiisa jooga; iyo xagga Ciise Masiix, kaas oo ah markhaatiga aaminka ah, kan ugu hor dhashay kuwii dhintay, iyo amiirka boqorrada dhulka. Isaga inoo jeclaaday oo dembiyadeenna inagu maydhay dhiiggiisa, oo naga dhigay boqorro iyo wadaaddo Ilaaha ah oo ah Aabbihii;

isaga ammaanu ha u ahaato iyo xukun weligiis iyo weligiisba. Aamiin. Bal eega, wuxuu ku imanayaa daruuraha; il walbana way arki doontaa isaga, xataa kuwii muday; oo qolooyinka dhulka oo dhammuna way u barooran doonaan isaga aawadiis. Saasoo ay tahay, Aamiin. Anigu waxaan ahay Alfa iyo Oomeega, bilowga iyo dhammaadka, ayaa Rabbigu leeyahay, kan jira, kii jiray, oo iman doona, Qaadirka ah.

Aniga Yooxanaa ah, oo weliba ah walaalkiin iyo saaxiibkiin kula wadaaga dhibaataada, iyo boqortooyada, iyo samirka Ciise Masiix, waxaan joogay jasiiradda la yidhaahdo Patmos, erayga Ilaah aawadiis, iyo markhaatifurka Ciise Masiix aawadiis. Waxaan Ruuxa ku jiray maalinta Rabbiga, oo waxaan gadaashayda ka maqlay cod weyn oo buun u eg, oo leh, Anigu waxaan ahay Alfa iyo Oomeega, kii ugu horreeyey iyo kii ugu dambeeyey; oo waxa aad aragto ku qor kitaab, una dir toddobada kiniisadood oo Aasiya ku yaal; kuwa Efesos, iyo Simurna, iyo Bergamos, iyo Tiyatira, iyo Sardis, iyo Filadelfiya, iyo La'odikiya. Muujintii 1:4–11.

Saddexda aayadood ee ugu horreeya Muujintii cutubka koowaad waxay tilmaamayaan farriinta digniinta ugu dambaysa iyo sida farriintaas Ilaah uga soo gaadho aadanaha. Waxay kaloo sheegayaan in ay tahay Muujintii Ciise Masiix, sidaas darteedna waxay calaamadaynaysaa kala-duwanaansho u dhexeeya kitaabka Muujintii iyo kitaabka Daanyeel. Mid waa wax sii sheegid, kan kalena waa muujin.

“Muujintii waxaa isugu yimaada oo ku dhammaada dhammaan buugaagta Kitaabka Quduuska ah. Halkan waxaa ku jira dhammaystirka kitaabka Daanyeel. Mid waa wax sii sheegid; kan kalena waa muujin. Kitaabkii la shaabadeeyey ma aha Muujintii, ee waa qaybta wax sii sheegidda Daanyeel ee la xidhiidha maalmaha ugu dambeeya. Malaa’igtii waxay amartay, ‘Laakiinse adigu, Daanyeelow, erayada xidh, oo kitaabka shaabadee ilaa wakhtiga dhammaadka.’ Daanyeel 12:4.” Falimaha Rasuullada, 585.

Buugga Muujintii waxaa ku jira xariiqyo waxsii sheegid ah oo ay tahay in la garto oo la isu geeyo xariiqba xariiqdiisa. Dhammaan xariiqyadaas waxsii sheegidda ahi waxay ku dhammaadaan buugga Muujintii, laakiin buuggii la shaabadeeyey ma ahayn buugga Muujintii, mana ahayn si fudud buugga Daanyeel oo la shaabadeeyey, ee waxa lagu shaabadeeyey buugga Daanyeel waxay ahayd “qaybta waxsii sheegidda Daanyeel ee la xidhiidha maalmaha ugu dambeeya.”

“maalmaha ugu dambeeya” waxaa loo fahmi karaa si guud, laakiin fahamkooda sidii ereyo waxyi ah, (sida ay yihiin) wuxuu inaga doonayaa inaan sidoo kale qiimeyno in weedha “maalmaha ugu dambeeya” ay leedahay astaan nebiyadeed oo ku lammaan. “Maalmaha ugu dambeeya” waa xilli gaar ah oo taariikhda nebiyadeed ah oo leh khadad badan oo taageero ah. Waxaan rajaynayaa inaan taariikhdaas soo bandhigo mustaqbalka dhow. Waxay si gaar ah u tahay taariikhda laga bilaabo 1798 ilaa xidhitaanka wakhtiga imtixaanka. Mid ka mid ah siyaabaha arrintan lagu garan karo waa in adeegga quduuska ah ee suuggaaneed uu jiray hal maalin oo sannadka ka mid ah oo matalaysay xukunka, taasina waxay ahayd Maalinta Kafaaraggudka. Cibaadadaas suuggaaneed waxay ahayd nooc hore u sii tilmaamayay waxa Sister White ugu yeedhay Maalinta Kafaaraggudka ee lidka-nooca ah. Maalinta Kafaaraggudka ee nebiyadeed ama ruuxiga ahi waxay matashaa “maalmaha ugu dambeeya” ee wakhtiga imtixaanka; waxay matashaa muddada xukunka ugu dambeeya.

Waxsii ku jirtay Daanyeel ee la shaabadeeyey waxay ahayd laba qaybood. Waxaa jiray wax sii sheegid la xidhiidha maalmaha ugu dambeeya oo ay Milleriyiintu garteen, taas oo ku dhawaaqaysay furitaanka xukunka. Qaybtaas Daanyeel ka mid ah waxaa matalaya aragtida Webiga Ulay ee cutubyada siddeedaad iyo sagaalaad. Waxsii sheegidda kale ee lagu shaabadeeyey Daanyeel waxay ku dhawaaqaysaa xidhitaanka xukunka, iyo dhammaadka Adventism-ka, iyo dhammaadka Maraykanka, iyo dhammaadka dunida. Aragtidaasna waxaa matalayey Webiga Xiddeqel.

“Ifiinkii Daanyeel ka helay Ilaah waxaa si gaar ah loo bixiyey maalmahan ugu dambeeya. Ru’yooyinkii uu ku arkay geesaha webiyada Ulaay iyo Xiddeqel, oo ah webiyada waaweyn ee Shincaar, hadda waxay ku jiraan geeddi-socodka rumoobidda, oo dhacdooyinkii oo dhan ee la sii sheegayna dhowaan way dhici doonaan.” Testimonies to Ministers, 112, 113.

Muujintii Ulaay waxaa laga furay shaabaddii sannadkii 1798, waxayna ka hadlaysaa meesha quduuska ah ee Ilaah iyo dadkiisa. Muujintii Xiddeqelna waxaa laga furay shaabaddii sannadkii 1989 markii, sida lagu tilmaamay Daanyeel kow iyo tobnaad, aayadda afartan, dalalkii matalayey Midowgii Soofiyeeti ee hore ay xaaqeen baabtiisnimada iyo Maraykanku, waxayna ka hadlaysaa cadaawayaasha dadka Ilaah. Labada muujin waxay u shaqeeyaan sida toddobada kaniisadood iyo toddobada shaabadood ee ku qoran kitaabka Muujintii. Mid waa taariikhda gudaha ee kaniisadda, tan kalena waa taariikhda dibadda ee kaniisadda, labadooduba waxayna socdaan dhammaan muddada oo dhan, waxayna si gaar ah ugu yihiin “maalmahan ugu dambeeya.”

Laakiin in kastoo naloo sheegay in kitaabka Muujintii aanu ahayn kitaabka la shaabadeeyey, haddana waxaa sidoo kale naloo sheegay in uu yahay kitaab la shaabadeeyey.

“Muujintii waa kitaab la shaabadeeyey, laakiin sidoo kale waa kitaab la furay. Waxay qortaa dhacdooyin yaab leh oo dhici doona maalmaha ugu dambeeya ee taariikhda dunidan. Waxbarista kitaabkan ku jirtaa waa caddaan oo sugan, mana aha wax qarsoon oo aan la garan karin. Gudihiiisa waxaa lagu qaadaa isla silsiladdii waxsii sheegista sida ku jirta Daanyeel. Waxsii sheegyada qaarkood Ilaah wuu ku celceliyey, isagoo sidaas ku tusaya in muhiimad la siiyo ay waajib tahay. Rabbigu kuma celceliyo waxyaalaha aan lahayn ahmiyad weyn.” Manuscript Releases, volume 9, 8.

Kitaabka Muujintii waa la furay, maxaa yeelay waxsii-sheegyadii ku jira Daanyeel waa la furay; oo isla sadaradii waxsii-sheegyada ee Daanyeel lagu furay ayaa ah kuwaas oo kale oo laga helo Muujintii. Wixii lagu shaabadeeyey kitaabka Muujintii wuxuu ahaa qayb ka mid ah Muujintii oo si gaar ah ula xidhiidha dadka Ilaah ee ku jira “maalmaha ugu dambeeya.” Markii Walaashii White qortay hadalkan, “todobada onkod” wakhtigaas ay qoreysay weli waa la shaabadeeyey, sidaas darteed ayay qortay in “uu yahay kitaab shaabadaysan.” Waxay kaloo tidhi kitaabka Daanyeel wuxuu ahaa “kitaabkii la shaabadeeyey,” iyada oo u adeegsanaysa waqti tagay. Iyadu ahaan, waxaa la furay sannadkii 1798.

Waxii la shaabadeeyey ee ku saabsanaa toddobadii onkod intii ay noolayd ma ahayn oo keliya dhacdooyinka mustaqbalka ee ay toddobada onkod metelaan, balse ugu horrayn waxay ahayd in “todobada onkod” ay muujinayaan in bilowga Adventism-ka uu barbar socdo dhammaadka

Adventism-ka. “Todobada onkod” waxay daaha ka qaadaysaa xeerka nebiyadeed ee ugu muhiimsan ee loo baahan yahay si loo fahmo Muujintii Ciise Masiix, iyada oo isla mar ahaantaana muujinaysa sifo ka mid ah dabecadda iyo astaanta Ilaah, taas oo ah in Isagu yahay bilowga iyo dhammaadka wax kasta. Waxsii sheegiddu waxay tilmaamaysaa in ay jirto koboc ujeeddo leh oo ku saabsan runnada la xidhiidha dabecadda iyo astaanta Ilaah.

Ciise, marka lagu matalo sida “Libaaxa qabiilka Yahuudah”, waxa uu astaan u yahay hawsha uu gudanayo marka uu runta u muujiyo si tartiib-tartiib ah oo nidaamsan inta taariikhdu socoto. Wuxuu shaabadeeyaa erayga nebiyannimada ilaa wakhtiga la gaadho ee ay tahay in la fahmo. Wuxuu runta u shaabadeeyaa oo uga furaa ujeeddada waxbaridda. Sida Palmoni, Ciise waa Tiriyaha Yaabka leh, Sayidka wakhtiga oo maamula taariikhdiisa. Sida Alfa iyo Oomega, isagu, waxyaalaha kale ka mid ah, waa Sayidka afka. Sida Libaaxa qabiilka Yahuudah, isagu waa kan xukuma goorta runta dadka loo muujiyo.

Muujintii cutubka koowaad, saddexda aayadood ee ugu horraysa dabadeed, Ilaahnimada waxaa loo soo bandhigay sidii saddex qaybood oo kala duwan.

Yooxanaa wuxuu u qorayaa toddobada kiniisadood ee ku yaal Aasiya: Nimco iyo nabad ha idinla jirto,

kan jira, oo jiray, oo imanayaba;

iyo ka imanaya toddobada Ruux ee hortiiisa carshigiisa jooga;

Iyo xagga Ciise Masiix, oo ah markhaatiga aaminka ah, curadka kuwii dhintay, iyo amiirka boqorrada dhulka. Muujintii 1:4, 5.

Hordhaca buugga ugu dambeeya ee Kitaabka Quduuska ah si cad ayuu salaan ugu dirayaa kaniisadda Ilaah, taas oo aqoonsanaysa Aabbaha, Ruuxa, iyo Wiilka. Dhammaadka Erayga Ilaah wuxuu ku celinayaa bilowgii, isagoo sidaas samaynaya adkaynaya muhiimadda fahamka saxda ah ee Ilaahnimada. Wuxuu sidaas ugu samaynaya kuwa noqon doona reer Filadelfiya oo ka mid noqon doona boqol iyo afartan iyo afarta kun. Iyagu waa dadka axdiga ugu dambeeya, kuwaas oo lagu sii tusaaleeyey dhammaan xariiqyada taariikhda axdiga. Markhaatiyaashaas, iyo xaqiiqooyin kale oo badan, waxay caddaynayaan in Ilaah si tartiib-tartiib ah u doonayay inuu kordhiyo aqoonta dabecaddiisa iyo sifadiisa inta lagu jiray taariikhda nebiyadeed.

Astaanta ugu weyn ee Baybalka ku jirta ee muujinaysa aqoon-la'aanta aadanaha ee Ilaah waxay ahayd Fircoon, kaas oo matalayay Masar, taas oo ah astaanta dunida oo dhan, sidaas darteedna ah astaanta aadanaha oo dhan. Calaamaddaas jidku waxay billowdaa habraaca bilowgii Israa'iilkii tooska ahaa, xilligii Ilaah doonayay inuu magiciisa ogeysiyo. Dhammaadkii Israa'iilkii tooska ahaa, murankii ku saabsanaa magaca Ilaah waa la soo celiyey. Dhammaadkii Israa'iilkii tooska ahaa, Ciise wuxuu is-dhexgalkiisii Yuhuudda ku asteeyey isagoo tilmaamaya taariikhdiisii Daa'uud oo adeegsanaya “xeerka xusiddii ugu horraysay” si uu u matalo bayaanka ugu dambeeya ee ku saabsan indho-la'aantii La'odikiya ee Yuhuudda. Iyagu ma ay garan karin waxa uu sheegayay, waayo ma ay aqoon xeerka Alfa iyo Oomega, mana ay aqoon Alfa iyo Oomega oo hortooda taagaa.

Bilowgii Israa'iilkii ruuxiga ahaa, murankii lagu sii sawiray taariikhda Muuse ayaa la barbar socdaa. Sida Adfentisamku u soo maray taariikhda "maalmaha ugu dambeeya," fursado badan oo lagu sii fahmo Alfa iyo Oomega ayaa la bixiyey, sida ay ahayd xaaladdii Israa'iilkii qadiimiga ahaa. Waxaa iman doona meel aan su'aalo dambe lagu weydiin doonin dhammaadka Adfentisamka, sida ay ahayd wakhtigii Masiixa.

Marka aynu ku noqonno tuduca ku jira Muujintii cutubka koowaad, waxaynu aragnaa in nimco iyo nabad laga soo diro Kan jira, oo jiray, oo iman doona, iyo weliba toddobada Ruux, iyo weliba Ciise. Ilaahnimada waxaa halkan lagu matalay Ciise, toddobada Ruux, iyo Kan jira, oo jiray, oo iman doona; sidaas darteedna waxaa inoo caddaanaysa in Aabbuhu yahay kan leh sifooyinka lagu muujiyey Kan jira, jiray, oo iman doona. Sifooyinkani waxay ka tarjumayaan dabecadda weligeed ah ee Ilaah. Isagu weligiisba wuu jiray, oo aayadda siddeedaad iyo sagaalaad sifadaas qudheeda si cad ayaa loogu nisbeeyaa Ciise.

Anigu waxaan ahay Alfa iyo Oomega, bilowga iyo dhammaadka, ayaa Sayidku leeyahay, kan jira, oo jiray, oo iman doona, Qaadirka ah. Aniga Yooxanaa, oo ah walaalkiin iyo saaxiibkiin dhibaataada, iyo boqortooyada, iyo samirka Ciise Masiix, waxaan joogay jasiiradda la yidhaahdo Patmos, erayga Ilaah aawadiis, iyo maragga Ciise Masiix aawadiis. Waxaan Ruuxa ku jiray maalintii Rabbiga, oo waxaan gadaashayda ka maqlay cod weyn oo sidii buun u dhawaaqaya, oo leh, Anigu waxaan ahay Alfa iyo Oomega, kan ugu horreeya iyo kan ugu dambeeya; oo wuxuu yidhi, Wixii aad aragto ku qor buug, oo u dir toddobada kiniisadood ee Aasiya ku yaal; Efesos, iyo Simurna, iyo Bergamos, iyo Tu'atira, iyo Sardis, iyo Filadelfiya, iyo La'odikiya. Muujintii 1:8-11.

Kuwa haysta Baybal ereyada Ciise lagu qoro midabka cas, way og yihiin in aayadaha siddeedaad iyo kow iyo tobnaad uu yahay Ciise kan hadlayaa. Aayadahaas Ciise wuxuu ku caddeeyaa inuu leeyahay isla dabecadda weligeed ah ee Aabbaha, markuu isu aqoonsado "Rabbiga, kan jira, oo jiray, oo iman doona," Ciisena wuxuu kaloo ku daraa inuu yahay "Kan Qaadirka ah."

Waxa ugu horraysa ee Ciise ka yidhaahdo bilowga kitaabka Muujintii, kaas oo caddeynaya in uu yahay Muujintii Ciise Masiix, waa in Isagu yahay Alfa iyo Oomega, in Isaguna uu weligiis jiro sida Aabbuhu u weligiis jiro, iyo in Isaguna yahay Ilaaha Qaadirka ah. Sifooyinka dabiicadda Ilaah ayaa ah erayada ugu horreeya ee ku jira kitaabka Muujintii ee Ciise ka yimaadda. Sifooyinkaas waxay caqabad toos ah ku yihiin Adventist-yada weli difaacaya mowqifkii asalka ahaa ee Ilaahnimada. Waxay rumaysan yihiin in ay jirtay wakhti uu Aabbuhu Wiilkiisa soo bixiyey.

Dhammaadka kitaabka Muujintii wuxuu waafaqsan yahay bilowga kitaabka Muujintii.

Imaatinka Labaad waxay ku xigtaa sharraxaadda Ilaahnimada. Cutubka laba iyo labaatanaad waxa aynu ka helaynaa in dhammaadka kitaabku la waafaqsan yahay bilowga kitaabka, aayadda laba iyo tobannaadna waxay la barbar socotaa aayadda toddobaad ee cutubka koowaad iyada oo tixraacaysa Imaatinka Labaad.

Oo bal eeg, dhaqso baan u imanayaa; oo abaalgudkayguna waa ila jiraa, inaan nin kasta siiyo sida shuqulkiisu yahay. Anigu waxaan ahay Alfa iyo Oomega, bilowga iyo dhammaadka, kan ugu horreeya iyo kan ugu dambeeya. Waxaa barakaysan kuwa qaynuunnadiisa yeela, si ay xaq

ugu yeeshaan geedka nolosha, oo ay irdaha ka galaan magaalada. Waayo, dibadda waxaa jooga eeyo, iyo saaxiriin, iyo dhillaysato, iyo gacankudhiiglayaal, iyo sanamcaabudayaal, iyo ku alla kii beenta jecel oo sameeya. Aniga Ciise ah ayaa malaa'igtayda idiin soo diray inay waxyaalahan idiinku markhaati furo kiniisadaha. Anigu waxaan ahay xididka iyo farcankii Daa'uud, iyo xiddigta ifaysa oo aroor leh. Oo Ruuxa iyo aroosaddu waxay yidhaahdaan, Kaalay. Oo kii maqlaa ha yidhaahdo, Kaalay. Oo kii harraadsan ha yimaado. Oo ku alla kii doonayaa, biyaha nolosha si xor ah ha uga qaato. Muujintii 22:12–17.

Markuu tixraacay Imaatinka Labaad, Ciise, sida ku qoran Muujintii cutubka koowaad, wuxuu isu aqoonsadaa inuu yahay Alfa iyo Oomega. Dabadeedna wuxuu ku daraa kala-soocidda u dhexeysa kuwa maqli lahaa iyo kuwa aan maqli lahayn waxa Ruuxu ku leeyahay kiniisadaha. Wuxuu tixraacaa habka gudbinta ee lagu muujiyey aayadaha koowaad ilaa saddexaad ee cutubka koowaad, isagoo tilmaamaya inuu Jibriil farriinta ula diray Yooxanaa.

Markaasuu wuxuu ku noqdaa hadalkii ugu dambeeyey ee uu u sheegay Culimmadii iyo Farrisiintii dhammaadkii Israa'iiltii hore. Wuxuu isu xiraa labada dhammaad ee Israa'iilta muuqata iyo tan ruuxiga ah, isaga oo Muujintii kaga jawaabaya kuwa ku jira “maalmaha ugu dambeeya” wixii Yuhuuddii ku jirtay “maalmahoodii ugu dambeeyey” ay garan kari waayeen. Wuxuu leeyahay isagu waa xididka (bilowga) iyo farcanka (dhammaadka) Daa'uud. Mawduuca Daa'uud iyo Rabbigiisu wuxuu ahaa hadalkii ugu dambeeyey ee Ciise u jeediyey Yuhuuddii muranka badnayd, wuxuuna tusaale u yahay dhawaaqa ugu dambeeya ee kuwa ku jira maalmaha ugu dambeeya, kuwaas oo sida ku qoran farriinta kiniisadda Filadelfiya, sheegta inay Yuhuud yihiin, hase yeeshee aan ahayn.

Bal eeg, waxaan ka dhigi doonaa kuwa sunagogga Shayddaanka ah, kuwa yidhaahda Yuhuud bay yihiin, oo aan ahayn, balse been sheega; bal eeg, waxaan ka dhigi doonaa inay yimaadaan oo ku sujuudaan cagahaaga hortooda, oo ay ogaadaan inaan ku jeclaaday. Maxaa yeelay, adigu waad xajisatay erayga dulqaadkayga, aniguna waan kaa ilaalin doonaa saacadda jirrabaadda, taas oo ku iman doonta dunida oo dhan, si loo tijaabiyo kuwa dhulka deggan. Muujintii 3:9, 10.

Kuwa ku caabuda cagaha quduusiinta waa Adventistayaal La'odikiya ah oo afka Rabbiga laga tufay.

“Waxaad u malaynaysaan in kuwii ku sujuudi doona cagaha quduusiinta hortooda, (Muujintii 3:9), ay ugu dambayntii badbaadi doonaan. Halkan waa inaan idin kaga duwanaadaa; waayo, Ilaah wuxuu i tusay in kooxdani ay ahaayeen Adventist-yo qirasho ahaan jiray, balse dib uga dhacay, oo ‘mar kale iskutallaabta ku qodbay Wiilka Ilaah naftooda aawadeed, oo ceebo muuqata geliyey.’ Oo ‘saacadda jirrabaadda,’ oo weli iman doonta, si loo muujiyo qof kasta dabeecaddiisa runta ah, waxay garan doonaan inay weligood lumeen; oo iyagoo la hafray murugada ruuxa, ayay ku sujuudi doonaan cagaha quduusiinta.” Word to the Little Flock, 12.

Sida ku qoran Kitaabka Quduuska ah iyo Ruuxa Waxsii sheegidda, kuwa ku caabuda cagaha quduusiinta waa xubno ka tirsan sunagogga Shayddaanka. Waxay sheegtaan inay Yuhuud yihiin, laakiinse ma aha. Adventistayaasha xaq ah waxaa lala hadlayaa kiniisadda Filadelfiya. Boqolka iyo afartan iyo afarta kun waa Filadelfiyaan, kuwa Yuhuudda ahna ee leh way yihiin, laakiinse aan

ahayna waa La’odikiyaan. Waxaa jira laba qaybood oo dad aamin ah “maalmaha ugu dambeeya,” boqolka iyo afartan iyo afarta kun iyo kuwa shahiidada ah. Toddobada kiniisadood waxaa ka mid ah laba keliya oo aan haba yaraatee canaan lahayn. Mid waa Filadelfiya oo matalaysa kuwa aan weligood dhiman, tan kalena waa Simurna oo matalaysa shahiidada aaminka ah. Shahiidada iyo kuwa aan dhiman, Simurna iyo Filadelfiya, waa labada kiniisadood oo keliya ee toddobada ka mid ah oo aan lahayn xukun ku lifaaqan farriintii iyaga la siiyey. Hase ahaatee, labada kiniisadoodba waxay la macaamilayeen kuwa sheeganayay inay Yuhuud yihiin, laakiinse aan ahayn. Tani sidaas bay tahay, waayo dhammaantood waa xubno ka tirsan isla kiniisadda ku jirta “maalmaha ugu dambeeya” oo la tacaalaysa isla duruufahaas, qayb loo qoondeeyey inay dhiiggooda ku marag furaan, oo uu Muuse ku metelo Buurtii Isbeddelidda, iyo qaybta kale oo uu Eliiyaah metelo, kaas oo aan weligii dhiman.

Oo malaa’igta kiniisadda Simirna wax u qor; Waxyaalahaan waxaa leh kii ugu horreeyey oo ugu dambeeyey, kii dhintay oo haddana nool ah; Waxaan aqaan shuqulladaada, iyo dhibaataada, iyo saboolnimadaada, (laakiin waad taajir tahay) oo waxaan aqaan cayda kuwa yidhaahda inay Yuhuud yihiin, oo aan ahayn, laakiin ah sunagogga Shayddaanka. Ha ka baqin midnaba waxyaalaha aad ku silci doonto: bal eeg, Ibiisku wuxuu qaar idinka mid ah ku tuuri doonaa xabsi, in laydin tijaabiyo; oo waxaad lahaan doontaan dhibaataayn toban maalmood: aamin ku ahaada tan iyo dhimashada, oo waxaan ku siin doonaa taajka nolosha. Muujintii 2:8–10.

Sida Ciise u sharraxayo duruufaha aadka u daran ee kiniisadda Simurna, wuxuu sameeyaa hal hadal oo keliya oo wanaagsan marka uu yidhaahdo, “laakiin adigu waad taajir tahay,” isaga oo sidaas ku barbardhigaya xubnaha sunagogga Shayddaanka oo aan taajir ahayn. Kuwa ku jira Muujintii ee ah Adventist oo u malaynaya inay taajir yihiin, hase ahaatee aan ahayn, waa Yuhuudda isku sheegta inay Yuhuud yihiin, oo aan ahayn—waayo, iyagu waa Adventist-ka Toddobaadka ee La’odikiya.

Bilowga Muujintii, Ilaahnimada waxaa loo soo bandhigay saddex qof, dhammaadka kitaabka Muujintana Ciise iyo Ruuxa si toos ah ayaa loo xusaa, laakiin Aabbaha lama xuso. Taasu waxba ma dhimayso, maxaa yeelay mabda’a ah sadarba sadar ku dul yaal oo ay weheliso in kan hore uu tusaaleeyo kan dambe, wuxuu dalbanayaa in Aabbaha lagu garto aayadaha ugu dambeeya ee Muujintii, waayo aayadaha ugu horreeya ayuu hore ugu caddaanayaa inuu halkaas joogo. Tani kama duwana injiilka Yooxanaa cutubka koowaad, halkaas oo Yooxanaa uusan si toos ah u aqoonsan Ruuxa, hase ahaatee Ruuxa waa la garanayaa inuu halkaas joogo, waayo Ruuxu halkaas ayuu joogay markii ugu horraysay ee oraahda “bilowgii” la qoray. Markhaatifurka injiilka Yooxanaa ee cutubka koowaad wuxuu ku bilaabmaa isla oraahdan qudheeda: “bilowgii.”

“Bilowgu” waa astaan nebiyadeed, waana in lagu qiimeeyaa xeerarka nebiyadeed, oo ay ku jirto xariiq korkeed xariiq. Bilowgii Muuse waa bilowgii Injiilka Yooxanaa, waana bilowgii kitaabka Muujintii, sidoo kalena waa dhammaadka Muujintii. Afartaas xariiq dhexdood laba jeer ayaa dhammaan saddexda qof ee saddexleyda jannada si cad loo aqoonsaday; xariiq keliya (Injiilka Yooxanaa) Ruuxu wuu ka maqnaan karaa, xariiqda afraadna Aabbuhu wuu ka maqan yahay, laakiin marka la isu geeyo, dhammaan saddexda Qof ee Ilaahnimada ahi waxay ku matalan yihiin

afartaas xariiq oo dhan.

Masiixu wuxuu u yimid inuu Aabbaha muujiyo, Ruuxa Quduuska ahna wuxuu u yimid inuu Wiilka muujiyo. Saddexdooduba waxay sameeyeen allabaryo weligood jira. Aabbuhu dunida aad buu u jeclaaday, sidaas darteedna Ciise ayuu bixiyey; Ciisena dunida aad buu u jeclaaday, sidaas darteedna wuxuu aqbalay inuu korkiisa qaato, weligiis iyo weligiisba, jidhka kuwii uu isagu abuuray. Nooc ee wax-bixin ah ayaa ku caddaanaysa falka Abuuraha ee uu doortay inuu qayb ka noqdo abuuristiisa? Qofka saddexaad ee Ilaahnimada ayaa isaguna is-bixiyey, waayo wuxuu aqbalay jagada ah inuu ku noolaado gudaha makhluuqa la abuuray ee la yidhaahdo aadanaha—inta weligeed ah.

Waxa u badan tahay in sababtan aawadeed Ruuxa Quduuska ah si soo noqnoqota loola xidhiidhiyo calaamadaha dadka Ilaah. Isagu waa Qofka Ilaahnimada ka mid ah ee loogu talagalay inuu la joogo uumista aadanaha. Sidaa darteed, calaamadaha Ruuxa Quduuska ah ee Qorniinka ku jira inta badan waxaa lagu metelaa calaamad isla markaasba metelaya Ruuxa Quduuska ah ama aadanaha. Bilowgii Ruuxu wuxuu dul socday biyaha.

Oo wuxuu igu yidhi, Biyaha aad aragtay, meesha ay dhilladu ku fadhido, waa dadyow, iyo dad badan, iyo quruumo, iyo afaf. Muujintii 17:15.

Qalabka keliya ee ku jiray meesha quduuska ah ee Muuse dhisay oo aan loo siinin qaab si gaar ah oo faahfaahsan loogu tilmaamay shaqaalihii inay raacaan wuxuu ahaa laambadda toddobada laamood leh. Laambaddu waxay matalaysaa isku-darka bini-aadminimada iyo ilaahnimada. Sababtaas aawadeed, qaabka laambaddu wuxuu ahaa shayga keliya ee meesha quduuska ah ku yaal oo ragga loo daayay inay wax ku biiriyaan. Toddobada laambadood ee Masiixu dhex socdo waxaa lagu aqoonsaday inay yihiin toddobada kaniisadood, hase yeeshee laambadda waxaa lagu shiday saliid, taas oo matalaysa Ruuxa Quduuska ah, dunta shumacyadana ee lolka u haysay iftiinka waxaa laga sameeyey dharkii caddaanka ahaa ee wadaaddadu hore u isticmaaleen, kuwaas oo matalaya xaqnimada Masiixa oo u ifaysa sida nuurka dunida. Dadka Ilaah waa nuurka dunida, hase yeeshee nuurkaas waxaa shida oo keliya saliidda Ruuxa Quduuska ah. Ruuxa Quduuska ah inta badan waxaa lala xiriiriyaa dad iyadoo sidaas loogu tilmaamayo Qorniinka.

Oo carshiga waxaa ka soo baxayay hillaacyo, onkod iyo codad; oo carshiga hortiiisa waxaa ka holcayay toddoba laambadood oo dab ah, kuwaas oo ah toddobada Ruux oo Ilaah. Muujintii 4:5.

Toddobada laambadood ayaa halkan lagu aqoonsaday inay yihiin “toddobada Ruux ee Ilaah,” hase yeeshee waxaa naloo sheegay in toddobada laambad-sidayaashu ay yihiin toddobada kaniisadood.

Sirta toddobada xiddigood oo aad ku aragtay gacantayda midig, iyo toddobada laambadood ee dahabka ah. Toddobada xiddigood waa malaa'igaha toddobada kaniisadood; toddobada laambadood ee aad ku aragtayna waa toddobada kaniisadood. Muujintii 1:20.

Toddobada laambadoodba waa toddobada Ruux, waana kiniisadda Ilaah.

Oo bal eegay, oo waxaan arkay, bal eeg, carshiga dhexdiisa iyo afarta xayawaan dhexdood, iyo odayaasha dhexdooda, waxaa taagnaa Wanka sidii mid la gowracay, isagoo leh toddoba gees

iyo toddoba indhood, kuwaas oo ah toddobada Ruux ee Ilaah oo loo diray dunida oo dhan. Muujintii 5:6.

Toddobada gees iyo toddobada indhoodna sidoo kale waa Ruuxa Quduuska ah oo loo diray dunida oo dhan; oo markii la baabtiiso, Masiixigana waxaa loo diraa dunida oo dhan, waayo, waxaa lagu baabtiisay magaca Aabbaha, Wiilka, iyo Ruuxa Quduuska ah. Barakada lagu dhawaaqay kuwii shahiiday intii lagu jiray qalalaasaha sharciga Axadda, iyo dhammaan kuwii rumaysadka ku dhintay ee Israa'iilka ruuxiga ah ee casriga ah tan iyo 1844, waa Ruuxa bixiya ammaanta aaska loo jeediyo marka uu yidhaahdo, "Haa," "si ay uga nastaan hawshoodii," waayo, isagu wuu la joogay intii ay hawshooda ku jireen oo dhan ilaa ay naftooda dhigeen.

Oo waxaan samada ka maqlay cod igu leh, Qor, Waxaa barakaysan kuwa dhintay oo Rabbiga ku dhex dhinta hadda ka dib; Haah, ayuu Ruuxu leeyahay, inay hawlahoodii ka nastaan; oo shuqulladoodiina way raacaan. Muujintii 14:13.

Marka la tixgelinayo dhammaadka iyo bilowga kitaabka Muujintii, bilowga Kitaabka Quduuska ah, iyo bilowga Injiilka Yooxanaa, waxa aynu aragnaa in saddexda Qof ee Ilaahnimada dhammaantood halkaas lagu matalay, in kastoo Aabbuhu halkaas joogo sida ku salaysan ku-dhaqanka "xarriiq dul saaran xarriiq." Wiilkuna halkaas wuu joogaa isaga oo isugu aqoonsanaya Alfa iyo Oomeega.

Haddii aynu garawsanno in isu-darka bini-aadannimada iyo ilaahnimadu yahay isu-darka Ruuxa Quduuska ah iyo aadanaha, markaas waxaynu fahmi karnaa sababta astaamaha Ruuxa Quduuska ah loogu xidhiidhiyey astaamaha aadanaha. Iyadoo aragtidan maskaxda lagu hayo, waxaynu ku noqonaynaa labada "bilowgii" ee aynu marar badan ka hadalnay.

Bilowgii Ilaah wuxuu abuuray samada iyo dhulka. Dhulkuna wuxuu ahaa aan qaab lahayn oo madhan; gudcurkuna wuxuu dul saarnaa oogada moolka. Oo Ruuxa Ilaahna wuxuu dul sabbaynayay oogada biyaha. Markaasaa Ilaah yidhi, Iftiin ha ahaado; iftiin baana jiray. Ilaahna iftiinkii wuu arkay inuu wanaagsan yahay; oo Ilaahna iftiinkii ayuu gudcurkii ka soocay. Bilowgii 1:1-4.

Bilowgii waxaa jiray Ereyga, Ereyguna wuxuu la jiray Ilaah, Ereyguna wuxuu ahaa Ilaah. Isagu bilowgii wuxuu la jiray Ilaah. Wax walba isaga ayaa lagu sameeyey; isaga la'aantiisna wax la sameeyey ma jirin oo la sameeyey. Isaga waxaa ku jirtay nolol; noloshuna waxay ahayd nuurka dadka. Nuurkuna gudcurka ayuu ka ifayaa; gudcurkuna ma uu garan. Yooxanaa 1:1-5.

Iyadoo la adeegsanayo labadan markhaati ee "bilowgii;" Ilaah Erayga ah, kii wax walba sameeyey, ayaa sidoo kale naftiisa bixiyey, waayo "noloshu isaga ayay ku jirtay," noloshiisuna waxay ahayd "iftiinka" dadka. "Iftiinka" nin la abuuray waa xaqnimada Abuuraha. Xaqnimada Abuuraha waa dunta shumacyada ku jira meesha quduuska ah.

Oo waxaa la siiyey inay xidhato maro wanaagsan oo linen ah, nadiif ah oo cad; waayo, marada wanaagsan ee lintu waa xaqnimada quduusiinta. Muujintii 19:18.

Saliidda quudisa dunta waxay ka dhigan tahay hawsha Ruuxa Quduuska ah ee nolosha rumaystaha. Bilowgii dhulku mugdi buu ahaa, iftiinuna ma jirin. Markaas Ciise wuxuu bixiyey noloshiisii, taas

oo ku jirtay isaga, si uu iftiin ugu ahaado dadka.

Oo dhammuna dhulka oo dhammuna way caabudi doonaan isaga, kuwaas oo magacyadoodu aanay ku qornayn kitaabka nolosha ee Wanka la gowracay tan iyo aasaaskii dunida. Muujintii 13:8.

Markii Ciise doortay inuu allabari u noqdo binu-aadmiga, wuxuu naftiisa u bixiyey si ay dadku u helaan iftiin. Sida ku dhacda labadan tuduc, mar kasta oo iftiin la keeno, iftiinku wuxuu soo saaraa laba nooc oo caabudayaal ah, sida ay u metelaan iftiinka iyo gudcurku, carruurta maalinta ama carruurta habeenka.

Laakiinse idinku, walaalayaalow, gudcur kuma jirtan si maalintaasu idiinku soo degto sida tuug. Dhammaantiin waxaad tihiin carruurtii nuurka iyo carruurtii maalinta; innagu kuwa habeenka ma nihin, kuwa gudcurkana ma nihin. 1 Tesaloniika 5:4, 5.

Marka aynu garanno xidhiidhka dhow ee weligiis ah ee Ruuxa Quduuska ahi la leeyahay carruurta maalinta, waxaynu fahmi karnaa sababta calaamadaha carruurta Ilaah iyo Ruuxa Quduuska ahi ugu yihiin kuwo si aad ah isugu dhow. Qaybta ugu dambaysa ee Muujintii, waxaynu ku aragnaa Ciise isagoo ah Alfa iyo Oomeega, waxaynu ku aragnaa Aabbaha iyada oo loo marayo ku-dhaqanka xariiq dusheed xariiq, Ruuxa Quduuska ahuna wuxuu bixinayaa matalaaddisii ugu dambaysay ee calaamadaysan ee naftiisa, waayo nimankii quduuska ahaa ee hore waxay ku hadleen iyagoo uu dhaqaajinayo Ruuxa Quduuska ahi. Hadalkiisii ugu horreeyey ee uu naftiisa kaga sheego Bilowgii wuxuu ku aqoonsanayaa isagoo ku dul dhaqaaqaya biyaha, ama ku dul dhaqaaqaya binu-aadmiga, tixraaciisii ugu dambaysay ee uu naftiisa ku sheegona waa sida tan.

Ruuxa iyo aroosaddu waxay yidhaahdaan, Kaalay. Kii maqlaana ha yidhaahdo, Kaalay. Kii harraadsanna ha yimaado. Oo ku alla kii doonaya, biyaha nolosha ha ka qaato si xor ah. Muujintii 22:17.

Bilowgii ilaa dhammaadka Ruuxa Quduuska ah waxaa lagu aqoonsadaa isagoo la xidhiidha aadanaha, waayo carruurta maalintu waxay matalaan isu-geyn ilaahnimo iyo dadnimo. Bawlos, sida Ishacyaahna sameeyo, wuxuu caddeeyaa in dadku ay yihiin weelal, oo laambadihii meesha quduuska ah ku jirayna waxay lahaayeen weelal meesha xarkhuhu yiilleen, saliiduna waxay ugu soo degaysay weelasha si ay u bixiso shidaalka lagama maarmaanka u ah muujinta iftiinka ah xaqnimada Masiixa. Innagu waxaynu nahay weelasha Ruuxa Quduuska ah, Qofka saddexaad ee Ilaahnimada, sida lagu aqoonsaday bilowgii ilaa dhammaadka Erayga Ilaah, iyo sida si cad loogu aqoonsaday qoraallada Ruuxa Waxsii-sheegidda.

Farriintii malaa'igta labaad, oo rumoobay bilowgii Adventism-ka iyo dhammaadkiisaba, waxaa ku jira laba farriimood oo kala duwan; middi waxay u tahay kaniisadda, middina dunida.